

Пароплав на Дніпрі навпроти Володимирської гори. 1892 рік

Станіслав С. В. Кузьменко Київ.

МАРГОЛІН ДАВИД СЕМЕНОВИЧ

1850 – 1925

Підприємець Давид Марголін мав непересічний талант управління та менеджера, який охоче використовував у різних галузях економіки. Він був членом правління Всеросійського товариства цукропромисловців, одним із засновників Київських машинобудівного, чавунноліварного та кабельного заводів, брав активну участь в організації діяльності пароплавства по Дніпру та його пригонах, уділяючи уваги в Києві водогону та першого в Російській імперії трамвая, постачання населення міста газом та багатьох інших соціально важливих проєктах. І при цьому входив до складу майже всіх київських благодійних установ, яким надавав підтримку не лише грошима, але й працею. Марголін був евреєм, але ще аж ніяк не заважало йому підтримувати доброзичливі проєкти на користь представників інших конфесій та етнічних спільнот.

Давид Марголін походив із старовинної купецької родини. Народився він у Пінську, нині це місто Брестської області Республіки Білорусь. Хлопчик отримав початкову освіту, але далі навчатися не мав змоги. Отже, Давид змалку почав допомагати батьку в справах, а у віці 18 років, у 1868-му, приїхав до Києва, прагнучи до самостійного життя. Природних здібностей йому вистачило, аби досить рано зрозуміти, що майбутнє — за технічним прогресом та за тими, хто постійно вдосконалює свої знання й навички. Тож Давид не цурався різної роботи: працював на ринку, потім кур'єром, згодом прикажником, а з часом виріс до посади управліючого на одному з цукельних заводів міста. А одночасно самотужки опановував іноземні мови — англійську, французьку, іспанську.

Саме в ці десятиліття, у 1870–1890-ті роки, завдяки розширенню мережі залізниць у Києві почали бурхливо розвиватися торгівля та промисловість, з'явилися банки та кредитні установи. Нова індустріальна епоха заявила свої права, і Давид Марголін зумів знайти свою нішу. На початку кар'єри він працював

Київська міська дума на Хрещатику.
Початок 1900-х років

Станіслав С. В. Кузьменко Київ.

СОЛЬСЬКИЙ СТЕПАН МИХАЙЛОВИЧ

1834 (1835?) – 1900

Степан Сольський — безумовний вишток зі списку нагороджених званням вченого громадянина Києва. Богослов, заслужений професор Київської духовної академії, людина небагата і надзвичайно скромна, і водночас — київський міський голова від 1887 по 1900 рік, який загалом пропрацював в міському самоврядуванні довгі тридцять років і завжди користувався довірою киян та мав незаперечний авторитет.

Майбутній київський міський голова народився на Волині в родині сільського священика. Тож не дивно, що навчався він пішов до Володимирської духовної семінарії (1851–1857), а потім вступив до Київської духовної академії, яку закінчив у 1861 році. З часом став викладачем в «альма матер» і пробив там блискучу кар'єру: почав бакалавром по кафедрі Святого Писання Нового Заповіту, а за кілька років, у 1867–1878 він вже — екстраординарний професор, 1878–1897 — ординарний, від 1889 року — заслужений професор. У 1877 році Степан Сольський захистив докторську дисертацію з богослов'я і невдовзі очолив кафедру Нового Заповіту. Фахівці визначали Сольського, автора кількох спеціалізованих праць, як помітного дослідника Біблії. Зарекомендував він себе й як популярний автор — часто дописував до відомих релігійних видань «Воскресное чтение» та «Руководство для сельских пастырей».

Майбутній мер завжди користувався повагою співгромадян, і ще 1870 року його як власника будинку на Подолі висували у глаші (депутати) міської думи. Тож, у Києві він став відомим, у першу чергу, своєю роботою гласного (від 1871 року, підкоши діяло реформоване міське самоуправління), члена міської управи та з 1879 року — заступника міського голови. А 24 вересня 1887 року його обрали міським головою. Вибори були спричинені сумною подією: попередній голова Іван Толді помер у липні 1887 року. За три місяці

створеній для влаштування та експлуатації електричного освітлення в місті. І звісно, Лазар Бродський був великим домовласником — володів кількома прибутковими будинками в Києві. Такою ж різнопрофільною була і його доброчинність. Цукропромисловець багато жертвував туди, де в цьому відчувалася нагальна потреба містян, і ніколи не зважав на релігійний чи етнічний контекст проєкту. Наприклад, призначення стипендії імені Лазаря Бродського на медичному факультеті Університету св. Володимира мало умову, що отримувачем може бути кожний студент медичного факультету без урахування віросповідання та національності. Єдиновірці часто піддавали його критиці, мовляв, у гонитві за престижем і схваленням влади варто не забувати потреби свого

Домінує на Подолській площі будинок елеватору паротомів млина Бродського. Початок XX століття

народу, адже Бродський надавав значні пожертви на неспрейські добродійні проєкти, в яких потім його ім'я навіть не згадували. Частково це було так наприклад, з нагоди ювілею Київського університету св. Володимира у 1884 році Лазар Бродський передав навчальному закладу щедрий дарунок у 50 тисяч рублів. Втім, в «червоному корпусі» вирішили, що це недостатня підстава для

БРОДСЬКИЙ ЛАЗАР ІЗРАїЛЕВИЧ

вдячності, й мецената «забули» згадати на урочистостях. Але критика минула, а Київський університет існує й сьогодні, можливо, в тому числі й завдяки коштам Бродських, наданим більш ніж 130 років тому.

Заклади, зведені за фінансової участі Лазаря Бродського, мали найрізноманітніший профіль. Дуже великим був внесок мецената у розвиток освіти у Києві. Разом з братом Львом він заступав у Києві спрейське початкове училище із безкоштовним семірічним курсом навчання, розраховане на 290 учнів і окремим ремісничим відділенням ще на 100 осіб. Брати спільно вклали близько 300 тисяч рублів у будівництво і облаштування корпусу училища на вулиці Куценій і назвали його на честь рано померлого молодшого брата Соломона Бродського. Зараз цю будівлю за адресою вулиця Антоновича, 69 займає один з корпусів Інституту електрозварювання ім. Є. О. Патона.

Лео Бродський

Єврейське місто училище імені Соломона Бродського. Початок XX століття

На окрему розповідь заслуговує надшарпаний за обсягом проведеної роботи та масштабом сконцентрованих ресурсів проєкт заснування Київського політехнічного інституту, який не відбувся би без родини Бродських. 25 листопада 1896 року для обговорення важливого питання вдова у Лазаря Бродського зібралася поважне товариство — підприємці, інженери, представники міської влади, адміністрації Південно-Західної залізниці, професори університету. Економісти та інтелектуальна еліта розуміла, що Києву потрібен спеціальний заклад, який потужніше кадри для все зростаючої економіки міста та регіону. Після дискусій вирішили заснувати Київський політехнічний інститут з механічним, інженерним, хімічним та агрономічним відділеннями, випускники якого задовольнять потребу зростаючої економіки в інженерах, управлінцях, агрономах і технологів.

Київські 1-ші гімназії, 1890-ті роки

Світлописи С. В. Кузьменко ЮІІІ.

ТЕРЕЩЕНКО НИКОЛА АРТЕМІЙОВИЧ

1819 – 1903

Старійшина роду Терещенків, Никола Артеміївович, був найбільш відомим київським благодійником кінця XIX століття. Нема, мабуть, жодного великого соціального проєкту того часу, до якого він не був би причетним грошима пожертвами або особистою участю. «Старий Никола», як звали його в Києві, не мав фахової освіти. Він закінчив лише три класи Глухівського повітового училища, але рано долучився до сімейного бізнесу. Своєю успішною фірмою заздечувала, в першу чергу, саме Николі Терещенку, його таланту та праці. Він не просто розвинув те, що дісталось у спадок від батька, а перевершив його і в підприємстві, і в громадській діяльності. Очільник великого клану київських Терещенків, завдяки статкам та енергії він став засновником сімейних традицій для усіх наступних поколінь.

Громадську та політичну діяльність Никола Терещенко почав у рідному Глухові. Закономірно, що там йому було простіше досягти успіху та здобути досвід. У 1851–1860 роках він був старшим бургомістром, а у 1860–1874 роках – міським головою Глухова, до того ж брав активну участь в діяльності земств, обирався почесним мировим суддею. Кілька років підприємець проживав у Москві, але потім вирішив переїхати до Києва, який з 1874 року став його новим домом. Адже це було ближче до його заводів, саме тут будувалася залізниця, засновувалися банки, місто швидко перетворювалося на цукрову столицю Російської імперії. У новому середовищі Никола Терещенко не розгубився й швидко включився у політичне життя міста. Вже у 1875 році його обрали гласним міської думи, а згодом він двічі висувався на посаду київського міського голови, попри це, обидва рази невдахо. У 1875 році мільйонер придбав особняк на Бібіковському бульварі, 12 (нині Національний музей Тараса Шевченка на однойменному бульварі), де оселився з родиною.

родини Бунге. З синів Георга найбільш відомі двоє – Христофор та Христіян. Перший був одним із фундаторів вищої ветеринарної освіти в Російській імперії. Другий – шанованим у Києві лікарем, одним із перших відомих педатрів міста, що мав тут лікарську практику від 1802 до 1857 року. Саме він став батьком майбутнього іконографа та реформатора Миколи Бунге. Мати, Катерина Миколаївна, теж німкеня, у дівочіні Гейбер, за свогодами сучасників, вирізнялася рідкісним розумом, чудовою освітою і надзвичайною начитаністю. Отже зростає хлопчик у родині, де цінувалися працьовитість, скромність, освіченість, знання. Початкову освіту він здобув удома, далі навчався у Першій київській гімназії, згодом – у Київському університеті на юридичному факультеті, який закінчив у 1845 році. Після отримання диплому 22-річний юрист розпочав складавшу кар'єру в Ніжинському лицей кавалера Олександра Безбородка.

Микола Бунге мав дар приваблювати людей, справляти на них враження. Його любили студенти й колеги. Під час роботи в Ніжині він відкрив у себе на квартирі науковий гурток, де навчав дітейств іноземних мов, політичної економії та в міру можливостей прищеплював їм європейські цінності. Юнаки

Причиско-Михайлівська вулиця. З листівки кінця XIX століття

віддичували йому дружбою та прихильністю, оскільки викладач умів підмітити талановитих і здібних та підтримати їх. Але добре враження він справляв не тільки на молодь – завдяки м'якості та ввічливим манерам, ввічливості та заботливості Микола Бунге здобув собі багато шанувальників.

Церква св. Катерини на Личаківській (нині Личаківській) вулиці. 1880-ті роки

Через п'ять років після закінчення у 1850 році університету випускник повернувся до алма матер в якості викладача кафедри політичної економії та статистики, а згодом – кафедри права. Ще за дев'ять років, у 1859-му, він, тоді вже професор, отримав посаду ректора університету. Цим Бунге мав зацікавувати почесного Київського начальника округу Миколу Пирогову, який теж вмів бачити та підтримувати перспективні таланти. Адаже на той момент, хоча й авторитетному викладачу, іменному та відомому публіцисту, Миколі Бунге було всього 36 років. Призначення такої молоді людини на посаду ректора було випадком беспрецедентним, і багато хто з колег-професорів сприйняв новину не вельми радісно. Слід сказати, що впродовж усіх років роботи в університеті академічний та противників у Миколи Бунге вистачало, попри його шарм та авторитет.

Посаду ректора Київського університету св. Володимира Бунге обіймав тричі (6 травня 1859 – лютий 1862; 26 травня 1871 – 2 травня 1875; 2 вересня 1878 – березень 1880). При цьому останні два рази він ставився ректором за підсумками виборів, відповідно до вимог університетського Статуту 1863 року, в розробці якого сам же й брав участь. Керування навчальним закладом перериналося з поважних причин – іменого залучали до участі в тих чи інших державних справах. Сприяли цьому його просвіщеніські погляди, вже здобувтий авторитет, системність та високий рівень фахової підготовки. Наприклад, у 1859 році молодого професора запросили до роботи фінансової комісії, яка готувала селянську реформу. Без перебільшення, ця реформа була життєво важливою для держави – селяни, найбільша частина населення Російської імперії, звільнилися від кріпацької залежності й отримували особисту свободу,